

Monumentnummer*: 523063

Smallepad 5
3811 MG Amersfoort
Postbus 1600
3800 BP Amersfoort
www.cultureelerfgoed.nl

T 033 421 74 56
E info@cultureelerfgoed.nl

Status rijkmonument
Inschrijving register* 22 april 2002
Kadaster deel/nr 82881/126

Woonplaats* Gemeente* Provincie*
Nijmegen Nijmegen Gelderland

Locatiennaam Locatieomschrijving
Nijmegen Centrum

Kadastrale gemeente*	Sectie*	Kadastraal object*	Appartement aanduiding	Grondperceel
Nijmegen	C	8507	A2	
Nijmegen	C	8507	A6	
Nijmegen	C	8507	A7	
Nijmegen	C	8507	A4	
Nijmegen	C	8507	A3	
Nijmegen	C	8507	A5	
Nijmegen	C	8507	A1	

Omschrijving**

Inleiding

Dit WINKEL/WOONHUIS werd in 1897 door architect DERK SEMMELINK (1855-1899) voorzien van een nieuwe voorgevel in een overgangsarchitectuur, beïnvloed door de Art Nouveau, maar ook in zekere mate door de Hollandse Renaissance. Met uitzondering van de vermoedelijk oudere kelder dateert ook de rest van het pand uit de negentiende eeuw. Semmelink ontwierp de gevel in opdracht van de heer A.D.A. van den Dungen aan de zuidzijde van de Lange Hezelstraat, ÚÚ van de oudste winkelstraten van Nederland. Deze straat, aanvankelijk een woonstraat, voerde vanaf de Grote Markt in westelijke richting naar de voormalige Hezelpoort, ÚÚ van de toegangspoorten tot de oude vestingstad. Het zeer smalle pand, waarvan de voorgevel bijzonder goed bewaard is gebleven, is verbonden met de achterliggende bebouwing aan de Hessenberg 17-21. De bebouwing aan de Hessenberg

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument

valt buiten de bescherming. Het pand ligt in het sinds 1980 van Rijksweg uit beschermde gedeelte van de binnenstad van Nijmegen

Omschrijving

Dit smalle winkel/woonhuis bestaat uit een gedeelte met drie bouwlagen en een volwaardige, grotendeels platgedekte, zolderverdieping aan de straatzijde, verbonden met een lager gedeelte met een plat dak daarachter. Tussen beide bouwdelen bevindt zich een tussenlid waarin het trappenhuis is opgenomen. Door de groepering van bouwdelen op deze manier ontstond er een binnenplaats, die bij een latere wijziging ter hoogte van de eerste bouwlaag van een plafond is voorzien. Behalve de in combinatie van metselwerk en natuursteen uitgevoerde voorgevel en de in kruisverband gemetselde achtergevel van de het lagere bouwdeel, zijn de zichtbare delen van de overige gevels gepleisterd en (wit)geschilderd.

De VOORGEVEL aan de Lange Hezelstraat is in Vlaams verband gemetseld en voorzien van een rijk decoratieschema in natuursteen. De smalle gevel kent drie bouwlagen en een zolderverdieping die aan de voorzijde is voorzien van een hoog oplopend dakschild dat met asfaltleien is bekleed en door profiellijsten wordt omsloten. Dit dakschild steekt iets uit boven het platte dak van de kamer direct daarachter. De structuur van de voorgevel wordt bepaald door een gevelbrede winkelpui op de begane grond met daarboven een tussenhoeklisenen geplaatste driezijdige erker met borstwering en balkon, daarboven een smaller balkon met een iets terug liggende pui en eindigend in een geveltop met twee zolderramen. Ter plaatse van de liseen links bevindt zich een oorspronkelijke hemelwaterafvoer. Het in metselwerk uitgevoerde gedeelte van de gevel is horizontaal geleed door 'speklagen' die verwijzen naar de invloed van de Renaissance. De winkelpui op de begane grond is voor wat betreft het in het gevelvlak gelegen gedeelte gemoderniseerd met behoud van de oorspronkelijke grondvorm. Rechts van de moderne deur bevindt zich een grote etalageruit op een geprofileerde hardstenen borstwering met twee, van roosters voorziene, kelderlichten. De deur ligt iets terug waardoor de borstwering een smalle schuingeplaatste zijde heeft. Boven de etalage bevindt zich een gevelbrede strook met acht bovenlichten met glas-in-loodvulling, gescheiden door smalle bewerkte stijlen. Hierboven bevindt zich het uitkragende balkon van de erker op de verdieping. Dit balkon rust op een in het zicht gelaten stalen balk met een H-profiel en voorzien van klinknagels en rozetmotieven. Het balkon maakt deel uit van de in natuursteen uitgevoerde puiomlijsting. Deze bestaat uit twee penanten met zeer rijk bewerkte, volumineuze, consoles aan weerszijden van de strook bovenlichten. De penanten eindigen als balkonbeëindiging ter plaatse van het verdiepingbalkon, waar ze via afzaten over gaan in de baksteenlisenen die de verdiepingen van de voorgevel begrenzen. De consoles en kapiteelachtige elementen in de winkelpui zijn met Art Nouveau motieven uitgevoerd. Ook het in natuursteen uitgevoerde balkon bevat dit soort motieven. In het midden van het balkon bevindt zich in reliëf de naam A.D.A. vd. Dungen. De driezijdige erker op de verdieping heeft een omlijsting in natuursteen. De voorzijde is voorzien van een stolpraam met een 3-ruits bovenlicht. De beide schuingeplaatste zijden bevatten elk een smalle balkondeur met een 2-ruits bovenlicht. Al deze bovenlichten hebben een glas-in-loodvulling. Op de erker bevindt zich de opengewerkte stenen balustrade van het balkon op de derde bouwlaag. Boven de stenen balustrade bevindt zich een ijzeren reling met door de Art Nouveau beïnvloedde bevestigingselementen. De houten balkonpui bevindt zich iets terug liggend in een segmentboogvormig afgesloten opening in het gevelvlak. Deze muuropening heeft een stenen omlijsting met halfzuiltjes. De segmentboog heeft in kunststeen en hardsteen uitgevoerde geboorte-, sluit- en tussenstenen en wordt begeleid door een geprofileerde, horizontaal afgesloten, waterlijst. De houten balkonpui bevat een dubbele deur met meerruits zijlichten en een 10-ruits bovenlicht. De houten zwikvullingen zijn met snijwerk gevuld. Hierin bevinden zich onder meer wapenschildjes die niet verder zijn ingevuld of mogelijk overgeschilderd zijn. De horizontale waterlijst bevindt zich ter hoogte van de bewerkte hardstenen goot aan weerszijden van de gemetselde geveltop. De gootdelen worden ondersteund door gestileerde leeuwecoppen met in de opengesperde muil initialen die mogelijk verwijzen naar de naam van de opdrachtgever: DU(n)gen. Boven de leeuwecoppen bevinden zich

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument

meerzijdige opzetstukken. De gemetselde geveltop kraagt iets uit en is met hardstenen elementen gedecoreerd. In de geveltop bevindt zich een twee door een hardstenen stijl gescheiden zolderramen met elk een 4-ruits bovenlicht. Onder het venster bevindt zich een rechthoekig veld met daarin, in reliëf, het Romeinse jaartal MDCCCXCVII (1897). De ZIJGEVELS van het pand zijn nauwelijks zichtbaar. Ter plaatse van de rechterzijgevel bevindt zich een uitgemetselde schoorsteen over de gehele bouwhoogte en op de zolderverdieping ÚÚn raam. De linkerzijgevel is nergens goed zichtbaar. De beide bouwdelen zijn verbonden door een van een aflopend dak voorzien gedeelte van drie bouwlagen, waarin het trappenhuis is opgenomen. In de binnenhof die daardoor is ontstaan zijn in de ACHTERGEVEL van het hogere bouwblok boven elkaar twee samengestelde (oorspronkelijke) kozijnen in een segmentboogvormig afgesloten muuropening zichtbaar. De kozijnen bestaan uit een stolpraam, twee zijlichten en drie bovenlichten en bevinden zich op de tweede en derde bouwlaag. Daarboven bevinden zich twee stolpramen met een enkelruits bovenlicht. In de gevel van het trappenhuisgedeelte bevinden zich boven elkaar twee kozijnen in een segmentboogvormige vensteropening. De ramen zijn gemoderniseerd. In de gevel van het lagere bouwdeel bevindt zich aan zijde van de binnenhof op de tweede bouwlaag (keuken) een samengesteld kozijn als vernoemd. Hier is echter een schuifraam in plaats van een stolpraam gebruikt. Boven dit raam bevindt zich een geprofileerde goot op klossen en een steil, met asfaltleien bekleed, lessenaarsdak dat overgaat in een plat dak. De achtergevel van dit bouwdeel is in kruisverband gemetseld en voorzien van enkele ramen.

De RUIMTELIJKE INDELING van het pand is nog voor een groot deel aanwezig en voor een ander deel herleidbaar. De entreepartij met gang was vroeger gescheiden van het winkelgedeelte, maar vormt nu ÚÚn grote ruimte die overgaat in het nu overdekte binnenplaatsje tussen beide bouwdelen. De vloer van dit binnenplaatsje is in terrazzo uitgevoerd. Links van de binnenplaats bevindt zich het tussenlid dat beide bouwdelen met elkaar verbindt en waar zich ook de trap naar de kelder bevindt. Vanaf de keldertrap bevindt zich op het kelderniveau een lange, aflopende gang die pas op enkele meters afstand van de voorgevel overgaat in een gepleisterd tongewelf. De keuken bevindt zich in het lagere bouwdeel. Het oorspronkelijke INTERIEUR is voor een belangrijk deel nog aanwezig. Het trappenhuis is oorspronkelijk en voorzien van stucijsten tegen het plafond, geprofileerde trappalen en ijzeren spijlen. In de keuken bevindt zich nog een stucplafond. In het pand zijn de paneeldeuren gespaard gebleven. Hoewel de winkelruimte is gemoderniseerd, is boven het verlaagde plafond de oorspronkelijke detaillering, verwijzend naar een kamer en suite en een schuifdeurconstructie naar de binnenplaats, nog aanwezig. Ook zijn hier nog stucplafonds, profiellijsten en vermoedelijk nog restanten van het oorspronkelijke behang aanwezig. Op de verdieping van het bouwdeel aan de Lange Hezelstraat bestaat de kamerindeling voornamelijk uit voor- en achterkamers en bevinden zich nog eenvoudige stucplafonds, inbouwkasten en enkele schoorsteenmantels.

Waardering

WOON/WINKELPAND uit de negentiende eeuw met vermoedelijk oudere kelder en een in 1897 vernieuwde gevel, ontworpen door Derk Semmelink.

- Van architectuurhistorische waarde als nagenoeg volledig gaaf bewaard gebleven winkelpand met bovenwoning, waarbij de overgangsarchitectuur van de voorgevel sterk is beïnvloed door de Art Nouveau en (in mindere mate) door de Neo-Renaissance. Het pand valt op door de smalle hoge voorgevel, die een bijzonder uitgewerkte detaillering en een evenwichtig karakter heeft. Kenmerkend zijn het overvloedige gebruik van natuurstenen elementen in combinatie met baksteen. Door de nog duidelijk in de ruimtelijke indeling zichtbare scheiding tussen woon- en winkelfunctie, is er tevens sprake van typologische waarde. Het pand vormt een karakteristiek en goed bewaard ontwerp binnen het oeuvre van de bekende, vooral in Nijmegen werkzame, architect Derk Semmelink. Veel van zijn scheppingen zijn inmiddels verloren gegaan of sterk gewijzigd.

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument

- Van stedenbouwkundige waarde als opvallend onderdeel van de aaneengesloten bebouwing aan de zuidzijde van de Lange Hezelstraat, één van de oudste winkelstaten van Nederland. In combinatie met de overige monumentale architectuur in deze straat heeft dit pand een onmisbare beeldbepalende functie binnen het beschermde stadsgezicht van Nijmegen.. - Van cultuurhistorische waarde vanwege de functie van woon- en winkelpand in een straat die van een woonstraat langzaam getransformeerd is tot een straat waarin winkelen en wonen werd gecombineerd. De groei van Nijmegen als winkelstad is een typisch negentiende eeuws fenomeen dat pas plaats kon vinden na de slechting van de wallen.

Hoofdcategorie

Woningen en woningbouwcomplexen

Subcategorie

Werk-woonhuis

Functie

Winkelwoning